

Şule KILIÇ
EBRD Türkiye Başkan Vekili

Özen TÜMER
Ekonomist

Bakım hizmetleri (yaşlı, engelli, çocuk) tüm dünyada olduğu gibi geleneksel olarak kadınların omuzlarına yüklenmiş bir sorumluluk olması nedeniyle özel önlemler ve müdahaleler olmadığı zaman kadınlar istihdam piyasası dışında bırakılmaktadır.

EBRD ve Bakım Ekonomisinde TÜRKİYE VİZYONU

Bakım Ekonomisi niçin EBRD'nin gündeminde?

EBRD (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası), sürdürülebilir kalkınma hedeflerini destekleyen uluslararası bir finans kuruluşudur. Kapsayıcı kalkınmanın bir gereği olarak herkesin ekonomik fırsatlara erişmesini teşvik eden çalışmalar yürütmektedir ve bunu özel sektör yatırımları aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Herkesin ekonomik fırsatlara erişimini desteklemek ise erişimi olmayan veya erişimde zorluklar yaşayan kadınlar, gençler, engelliler, göçmenler gibi grupları özel olarak desteklemekten geçmektedir. Mevcut araştırma sonuçlarının da ortaya koyduğu gibi söz konusu grupların istihdam piyasasına ve girişimcilik fırsatlarına erişimlerinin önünde belli engeller vardır.

Bakım hizmetleri (yaşlı, engelli, çocuk) tüm dünyada olduğu gibi geleneksel olarak kadınların omuzlarına yüklenmiş bir sorumluluk olması nedeniyle özel önlemler ve müdahaleler olmadığı zaman kadınlar istihdam piyasası dışında bırakılmaktadır. EBRD olarak, benimlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği stratejisinin önemli bir parçası olarak bakım hizmetlerinin özel sektör (işveren) ve yerel yönetimler (belediyeler) tarafından sağlanması ve mevcut bakım hizmetlerinin iyileştirilerek yerine getirilmesi kurumsal önceliklerimiz arasında yer almaktadır. Çünkü bu hizmetler kadınların istihdama girişinde ve istihdamda kalmasında çok temel bir etken olarak düşünülmektedir. Bu doğrultuda, kaliteli ve herkes tarafından erişilebilir bakım hizmetlerinin sağlanmasını EBRD olarak yatırımlarımız aracılığıyla destekliyoruz ve desteklemeyi sürdüreceğiz.

Kaliteli hizmetlerin yüksek fiyatlı olduğu ve bu nedenle herkes tarafından erişilebilir olmadığı görülmektedir.

Türkiye’de bakım ekonomisi konusunda sorun alanlarını nasıl görüyorsunuz? EBRD bu sorunların ele alınmasında nasıl bir rol oynayabilir?

Genel bir değerlendirme yapıldığında, kaliteli hizmetlerin yüksek fiyatlı olduğu ve bu nedenle herkes tarafından erişilebilir olmadığı görülmektedir. Erişilebilir hizmetlerin ise talebi karşılamada yetersiz kaldığı ve kalite açısından da soru işaretleri yarattığı söylenebilir. Diğer yandan, mevzuatta bazı boşluklar ve zor-

luklar ile iyileştirmeye açık alanları görmek mümkündür. Bugüne ve yarına uygun olarak güncellenmesi gereken hususların tamamlanması ise bakım alanlarında bir fırsatları yaratmaktadır. Regülasyonların iyileşmesi, bununla birlikte sürdürülebilir finansman modellerinin oluşturulması ve hayata geçirilmesi EBRD’nin bakım konusunda yatırımlarının önünü açabilir.

Operasyonel konular başka bir zorluk alanıdır. Örneğin insan kaynağı en büyük bütçe kalemidir ve bu husus doğru yönetilemediğinde hizmet kalitesi sorununa dönüşebilmektedir. Başka önemli bir örnek ise özellikle çocuk bakım merkezlerinin çalışma saatleridir. Ebeveynlerin

mesai saatleri ile uyumlu hizmetler büyük eksiklikler arasında yaşanmaktadır. Mevzuat, finansman ve operasyonel konularda yapılacak iyileştirmeler Türkiye’de bakım sektörünü yatırım çeken bir alana dönüştürebilir. Böyle bir dönüşüm, EBRD’nin bakım ekonomisi yatırımlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Bu dönüşümü desteklemek için çalışmalarınız var mı?

Geçen yıl (2021) ILO Türkiye Ofisi ile ortak bir rapor yayınladık. Amaç Türkiye’deki çocuk bakımının mevcut durumunu ortaya koyarak politika önerileri geliştirmek idi.

Raporda, çocuk bakımı konusunda Türkiye'deki (i) zorluklar ve fırsatlar, (ii) ilgili paydaşlardan alınan görüşler ve (iii) hem Türkiye, hem de dünyadan iyi uygulama örnekleri ışığında Türkiye'de kadın istihdamına katkı yapabilecek üç temel model önerisi üzerinden hareket edilmesi vurgulanmıştır. Bunlar; 1. Belediyeler tarafından verilen hizmetler, 2. OSB'lerde verilen hizmetler, 3. Sendikalar tarafından verilen hizmetler olmak üzere her bir modelin iyileştirilmesine yönelik politika önerileri şeklindedir.

Süreçte belediyeler tarafından çalışmaya gösterilen ilgi ve sahiplik TBB (Türkiye Belediyeler Birliği), EBRD ve ILO Türkiye arasında üçlü bir protokolün imzalanması ile sonuçlanmıştır. Protokolün amacı belediye mevzuatının çocuk bakımına yönelik maddelerini iyileştirerek EBRD'nin bakım yatırımlarının önünü açmak idi. Yaklaşık 1 yıldır süren çalışma kapsamında farklı beledi-

yeler, ilgili bakanlıklar, özel sektör ve tüm kilit paydaşlar ile bir araya gelinerek taslak politika önerileri hazırlanmıştır. Öneriler ana paydaşlarla yapılacak nihai ikili görüşmeler sonrası finalize edilecek ve bu yılın sonunda Meclis'e götürülecektir. İlgili mevzuatın iyileşmesi ile birlikte EBRD'nin belediye yatırımları kapsamına bakım bileşeninin dahil edebilmesi daha geniş bir zemin bulacaktır.

Bugüne kadar, özel sektör tarafında ise bakım hizmetlerinin KOI (Kamu Özel Ortaklığı) modeli ile sağlanması konusunda destekledik ve bu alanda desteğe devam edeceğiz. Örnek olarak Rönesans Holding'e getirdiğimiz kredi şartı doğrultusunda, Başakşehir Çam ve Sakura Hastanesi yerleşkesi içerisinde sağlık personelinin çocuklarının yararlanması amacıyla 2020 yılında bir kreş açıldı. Kreş bugün 100'e yakın çocuğa hizmet vermektedir. Bu kreş özellikle pandeminin en yoğun yaşandığı dö-

nemlerde bile hizmet vererek sağlık personelinin iş-yaşam dengesine muazzam bir katkı yapmıştır. Özellikle kadın sağlıkçılar bu hizmetler için en üst seviyede memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

Tüm bu çalışmalarımıza ek olarak, yakın zamanda hayata geçirmeyi planladığımız bir bakım sektörüne yönelik yatırımlar rehberi projemizi başlattık. Bu çalışma doğrudan bakım yatırımcılarını hedefleyecektir. Rehber, Türkiye'de çocuk ve yaşlı bakımına yatırım yapmayı planlayan yatırımcılara mevzuata dair temel bilgiler ve izin prosedürleri hakkında yol gösterecek, EBRD'nin ve diğer uluslararası finans kuruluşlarının yatırım yapabileceği sürdürülebilir finansman model alternatiflerini tarifleyecek ve operasyonel konulara dair detaylı bir içerik sunacaktır. Rehber taslağını bu yılsonunda oluşturmayı ve önümüzdeki yılın ilk günlerinde kamuoyu ile paylaşmayı hedefliyoruz.

